

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2015, sp. zn. 29 Cdo 4235/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.4235.2013.1

Číslo: 10/2017

Právní věta: Akcionář, který může postupem podle § 181 obch. zák. dosáhnout svolání valné hromady, zpravidla nemá právní zájem na jmenování chybějících členů dozorčí rady soudem podle § 194 odst. 2 a § 200 odst. 3 obch. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.11.2015

Spisová značka: 29 Cdo 4235/2013

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akcionář, Představenstvo

Předpisy: § 194 odst. 2 obch. zák.
§ 200 odst. 3 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání navrhovatele P. J. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 6. 2013, sp. zn. 7 Cmo 552/2011.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 14. 9. 2011, č. j. 46 Cm 114/2010-203, Krajský soud v Plzni jmenoval Ing. M. V., P. J. a J. Z. členy dozorčí rady společnosti CZK plus a. s. (dále též jen „společnost“) (výrok I.), jmenoval M. L., L. P. a M. H. členy představenstva společnosti (výrok II.), zamítl návrh na jmenování K. F., V. Š., A. R. a J. S. členy dozorčí rady či představenstva společnosti (výrok III.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok IV.).

2. Proti usnesení soudu prvního stupně podali navrhovatelé a J. S. odvolání, a to navrhovatelka a) do výroku I. a III., navrhovatel b) a J. S. do výroku II. v části, již byla jmenována navrhovatelka a) členkou představenstva, a do výroku III. v části, již byl zamítnut návrh na jmenování J. S. členem představenstva, navrhovatel c) do výroků II. a III. a navrhovatel d) do výroku II.

3. Usnesením ze dne 14. 2. 2013, č. j. 7 Cmo 552/2011-286, Vrchní soud v Praze odmítl odvolání J. S., odvolání navrhovatelky a) do části výroku I. usnesení soudu prvního stupně, již byl členem

dozorčí rady jmenován J. Z., a do části výroku III. usnesení soudu prvního stupně, jíž byl zamítnut návrh na jmenování J. S. členem dozorčí rady, odvolání navrhovatele c) do části výroku II. usnesení soudu prvního stupně, jíž byli L. P. a M. H. jmenováni členy představenstva, a do části výroku III. usnesení soudu prvního stupně, jíž byl zamítnut návrh na jmenování K. F., V. Š. a A. R. za členy dozorčí rady či představenstva, a odvolání navrhovatele d) do části výroku II. usnesení soudu prvního stupně, jíž byli L. P. a M. H. jmenováni členy představenstva společnosti (první výrok). Současně odvolací soud rozhodl o ukončení účasti v řízení V. Š., A. R., K. F. a J. S. (druhý výrok). Třetím výrokem odvolací soud rozhodl o nákladech řízení ve vztahu mezi navrhovatelem a osobami, jejichž účast v řízení ukončil.

4. Usnesením ze dne 7. 6. 2013, č. j. 7 Cmo 552/2011-300, Vrchní soud v Praze změnil usnesení soudu prvního stupně ve výroku I. v části týkající se jmenování Ing. M. V. a P. J. členy dozorčí rady společnosti tak, že návrh na jmenování Ing. M. V. a P. J. členy dozorčí rady zamítl, a ve výroku II. v části týkající se jmenování M. L. členkou představenstva společnosti tak, že návrh na jmenování M. L. členkou představenstva společnosti zamítl, a potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve výroku III. (první výrok). Současně rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

5. Odvolací soud vyšel z toho, že:

[1] Navrhovatelka a) vlastní 10 akcií společnosti o nominální hodnotě 100 000 Kč, s nimiž je spojeno 50 % hlasů všech akcionářů.

[2] Ostatní navrhovatelé vlastní dohromady celkem 10 akcií o nominální hodnotě 100 000 Kč, s nimiž je spojeno 50 % hlasů všech akcionářů.

[3] Podle tvrzení navrhovatelů mezi navrhovatelkou a) na straně jedné a ostatními navrhovateli na straně druhé „panují rozpory, kvůli kterým se nepodařilo zvolit členy orgánů společnosti“.

[4] Společnost ke dni rozhodnutí soudu prvního stupně neměla obsazeno ani představenstvo, ani dozorčí radu.

[5] Osoby navržené za členy obou orgánů společnosti splňují všechny předpoklady pro jmenování členy představenstva, resp. dozorčí rady.

[6] Podle stanov společnosti mají představenstvo i dozorčí rada tři členy, jmenování členů představenstva spadá do působnosti dozorčí rady a jménem společnosti „jedná kterýkoliv člen představenstva samostatně a podepisují za ni alespoň dva členové představenstva“.

[7] Usnesení soudu prvního stupně je v části, v níž byli jmenováni členem dozorčí rady J. Z. a členy představenstva L. P. a M. H., pravomocné.

6. Na takto ustaveném základu odvolací soud uzavřel, že navrhovatelům nesvědčí právní zájem na jmenování zbývajících členů představenstva podle § 194 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), neboť členy představenstva jmenuje dozorčí rada. Jmenování zbývajících členů představenstva by bylo nepřiměřeným zásahem do vnitřních poměrů společnosti.

7. Má-li společnost dva členy představenstva a jednoho člena dozorčí rady, není podle odvolacího soudu dán ani právní zájem na jmenování zbývajících dvou členů dozorčí rady podle § 200 odst. 3 obch. zák. Soudem jmenování členové představenstva mohou jednat jménem společnosti navenek a mohou, stejně jako člen dozorčí rady, svolat valnou hromadu za účelem volby zbývajících členů dozorčí rady. Svolání dozorčí rady mohou dosáhnout i kvalifikovaní akcionáři společnosti.

8. K rozporům mezi akcionáři (navrhovateli) odvolací soud uvedl, že „zásada loajality, k jejímuž

respektování se akcionáři zavázali se vznikem členství ve společnosti, předpokládá schopnost akcionářů povýšit zájmy společnosti nad své vlastní a vytvořit při volbě dozorčí rady potřebný konsensus za situace, kdy poměr hlasů ve společnosti neumožňuje dosáhnout potřebné většiny“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel b) (P. J.) dovolání, maje je za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a to k řešení otázek „účelné úpravy poměrů obchodní společnosti soudem“, „spojení věcí“ a „nabytí právní moci části výroku soudu prvního stupně“, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, resp. které dosud nebyly dovolacím soudem vyřešeny.

10. Dovolatel namítá, že usnesení soudu prvního stupně o spojení věcí ze dne 4. 2. 2011 nebylo doručeno všem účastníkům řízení, nenabylo tudíž právní moci a ke spojení věcí nedošlo. Ačkoliv tuto vadu dovolatel i další odvolatelé namítali, odvolací soud se jí nezabýval, když pouze poukázal na usnesení Nejvyššího soudu (ze dne 2. 9. 2009, sp. zn. [29 Cdo 1202/2009](#)) a uzavřel, že návrhy dalších navrhovatelů se považují za přistoupení do řízení o prvním návrhu a ke spojení věcí tak došlo ze zákona. Tím však zaměnil otázku spojení řízení o jmenování členů jednoho orgánu společnosti s otázkou přípustnosti spojení řízení o jmenování členů různých orgánů (představenstva a dozorčí rady) téže společnosti. Postup soudu představuje „závažnou vadu v právním posouzení otázky procesního práva“.

11. Odvolací soud podle dovolatele současně pochybil, považoval-li rozhodnutí soudu prvního stupně v části, v níž byl členem dozorčí rady jmenován J. Z. a členy představenstva jmenováni L. P. a M. H., za pravomocné. Výrok o jmenování J. Z. členem dozorčí rady byl napaden odvoláním navrhovatelky a), a nemohl tak nabýt právní moci; na tom nemůže podle dovolatele ničeho změnit ani skutečnost, že odvolání navrhovatelky bylo v této části odmítnuto. Taktéž výrok II. usnesení soudu prvního stupně byl napaden odvoláními navrhovatelů b) až d) v plném rozsahu, tedy včetně jmenování L. P. a M. H. členy představenstva, a nemohl nabýt právní moci. To nemohlo změnit ani usnesení ze dne 14. 2. 2013, č. j. 7 Cmo 552/2011-286, jímž odvolací soud odmítl odvolání navrhovatelů c) a d) v části, v níž směřovalo proti výroku soudu prvního stupně o jmenování L. P. a M. H. členy představenstva. Navíc dovolatel se domáhal toho, aby odvolací soud zcela zamítl návrh na jmenování členů představenstva; jeho dovoláním byl tudíž dotčen výrok II. v plném rozsahu, včetně jmenování L. P. a M. H. členy představenstva. Rozhodnutí soudu prvního stupně tedy v tomto rozsahu dosud nenabylo právní moci.

12. Dovolatel poukazuje na to, že navrhovatelé b) až d) se domáhali toliko jmenování členů dozorčí rady, a nikoliv i jmenování členů představenstva; odvolací soud proto pochybil, odmítl-li jejich dovolání v části směřující proti výroku II. usnesení soudu prvního stupně s odůvodněním, že jimi napadají výrok, jímž bylo navrhovatelům vyhověno.

13. Dovolatel má dále za to, že navrhovatelům svědčí právní zájem na jmenování členů dozorčí rady. I kdyby se podařilo svolat valnou hromadu, rozložení hlasů ve společnosti („50 % ku 50 %“) neumožňuje nalézt konsensus nezbytný k přijetí rozhodnutí valné hromady o jmenování členů dozorčí rady. Odvolací soud svým názorem rezignoval na účelnou a funkční úpravu vnitřních poměrů ve společnosti. V důsledku jeho rozhodnutí společnost nemá orgány, přičemž tuto situaci není schopna bez zásahu soudu vyřešit.

III.

Přípustnost dovolání

14. Napadené rozhodnutí nepatří mezi usnesení vypočtená v § 238a o. s. ř.; Nejvyšší soud proto posuzoval, zda je dovolání (podané proti rozhodnutí, jímž se odvolací řízení končí) přípustné podle § 237 o. s. ř.

15. Námitkou, podle které soud prvního stupně projednal návrhy akcionářů na jmenování členů dozorčí rady společně s návrhy na jmenování členů představenstva, aniž usnesení ze dne 4. 2. 2011, č. j. 46 Cm 114/2010-59, jímž soud prvního stupně rozhodl o spojení řízení, nabylo právní moci, dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že – nezrušil-li z tohoto důvodu rozhodnutí soudu prvního stupně – zatížil řízení vadou, jež (podle názoru dovolatele) mohla vést k nesprávnému rozhodnutí ve věci, aniž v této souvislosti otevírá jakoukoliv otázku procesního práva, která by splňovala některý z předpokladů přípustnosti dovolání vymezený v § 237 o. s. ř. Dovolatel touto námitkou nevystihuje přípustný dovolací důvod (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), a dovolání tudíž k jejímu přezkoumání není přípustné. Pouze na okraj pak Nejvyšší soud podotýká, že případné projednání návrhů na jmenování členů dozorčí rady společně s návrhy na jmenování členů představenstva téže společnosti, aniž by zde bylo pravomocné usnesení o spojení řízení (§ 112 odst. 1 o. s. ř.), by v poměrech projednávané věci představovalo vadu řízení, která nemohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Typově jde o věci, jejichž společné projednání a rozhodnutí vyhovuje kritériím § 112 odst. 1 o. s. ř.

16. Dovolání není přípustné ani k řešení otázky, zda je rozhodnutí soudu prvního stupně v části, v níž byli jmenováni členem dozorčí rady J. Z. a členy představenstva L. P. a M. H., pravomocné, neboť její zodpovězení není – jak plyne z dále uvedeného – významné pro posouzení správnosti dovoláním napadeného rozhodnutí odvolacího soudu. Ostatně dovolatel v této souvislosti zcela pomíjí, že návrh na jmenování L. P. a M. H. členy představenstva podal i on sám (viz č. l. 124 a 130 spisu), a následně v odvolání proti usnesení soudu prvního stupně (jímž bylo i jeho návrhu v této části vyhověno) požadoval, aby odvolací soud návrh na jmenování členů představenstva buď zamítl, anebo členy představenstva jmenoval L. P., M. a H. a J. S. Představa dovolatele, podle níž nemá usnesení odvolacího soudu o odmítnutí odvolání žádný význam (tedy že navzdory rozhodnutí odvolacího soudu zůstávají odvoláním napadené i výroky usnesení soudu prvního stupně v rozsahu, v němž byli jmenováni členem dozorčí rady J. Z. a členy představenstva L. P. a M. H.), je pak v rozporu s § 218 o. s. ř., jakož i s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2391/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 1999, pod č. 72).

17. Zcela bez významu je pak otázka věcné správnosti usnesení odvolacího soudu ze dne 14. 2. 2013, č. j. 7 Cmo 552/2011-286, které není předmětem dovolacího přezkumu; proto dovolání není přípustné ani k jejímu řešení. Ostatně dovolání proti usnesení odvolacího soudu o odmítnutí odvolání není objektivně přípustné (§ 238 odst. 1 písm. f/ o. s. ř.); k prověření jeho správnosti slouží žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 o. s. ř.

18. Z obsahu dovolání je patrné, že dovolatel nebrojí proti té části prvního výroku napadeného usnesení, v níž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve výroku III. o zamítnutí návrhů na jmenování členů představenstva, a změnil je ve výroku II. tak, že zamítl návrh na jmenování M. L. členkou představenstva; dovolatel naopak výslovně dovozuje, že na jmenování členů představenstva „není právní zájem“. Zpochybňuje však posouzení předpokladů pro jmenování členů dozorčí rady akciové společnosti soudem podle § 200 odst. 3 a § 194 odst. 2 obch. zák., učiněné odvolacím soudem. Jelikož jde o otázku, která dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena, je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. k jejímu řešení.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Podle § 200 odst. 3 obch. zák. pro členy dozorčí rady platí obdobně ustanovení § 194 odst. 2, 4 až

7 a § 196.

Podle § 194 odst. 2 věty první a druhé obch. zák. jestliže člen představenstva zemře, odstoupí z funkce, je odvolán nebo jinak skončí jeho funkční období, musí příslušný orgán společnosti do tří měsíců zvolit nového člena představenstva. Nebude-li z tohoto důvodu představenstvo schopno plnit své funkce, jmenuje chybějící členy nebo člena představenstva soud na návrh osoby, jež na tom osvědčí právní zájem, a to na dobu, než budou zvoleni noví členové nebo člen příslušným orgánem společnosti, jinak může soud i bez návrhu zrušit společnost a nařídit její likvidaci.

20. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že soud může zasahovat do vnitřních poměrů obchodní společnosti jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínek (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. [29 Odo 442/2004](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročník 2005, pod č. 162, na něž přílehuje odkázal i odvolací soud). Jedním z takových případů je i úprava jmenování chybějících členů představenstva a dozorčí rady soudem.

21. Řízení o jmenování chybějících členů představenstva či dozorčí rady je řízením ve statusových věcech obchodních společností podle § 9 odst. 3 písm. b), § 200e o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013, jež lze – jak plyne z § 194 odst. 2 obch. zák. a § 200e odst. 2 o. s. ř., v témže znění – zahájit pouze na návrh (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2009, sp. zn. [29 Cdo 1202/2009](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2010, pod č. 114).

22. Aktivní legitimace svědčí tomu, kdo má na jmenování chybějících členů představenstva či dozorčí rady právní zájem. Odvolací soud proto správně posuzoval, zda navrhovatelům – akcionářům společnosti – takový právní zájem svědčí.

23. Není pochyb o tom, že akcionář (jakožto společník akciové společnosti, jemuž náleží práva vtělená do akcie – srov. zejména § 155 odst. 1 obch. zák.) má zájem na řádném fungování společnosti. Současně platí, že předpokladem řádného fungování společnosti je i schopnost představenstva a dozorčí rady plnit své funkce (srov. zejména § 191 a 197 a 198 obch. zák.). Jinak řečeno, akcionář má beze sporu zájem na tom, aby oba obligatorně zřizované volené orgány společnosti byly obsazeny v souladu se zákonem a stanovami. Nicméně z uvedeného nelze bez dalšího dovozovat právní zájem akcionáře na jmenování chybějících členů představenstva či dozorčí rady soudem podle § 194 odst. 2 a § 200 odst. 3 obch. zák.

24. Postup podle citovaných ustanovení je krajním řešením (ultima ratio), k němuž je na místě přikročit až tehdy, nemůže-li jmenovat chybějící členy v rozumné době příslušný orgán společnosti. S odvolacím soudem lze proto souhlasit i v závěru, podle něhož zpravidla nebude potřebný právní zájem na jmenování chybějících členů dozorčí rady svědčit akcionáři, který může s využitím postupu podle § 181 obch. zák. dosáhnout jejich jmenování usnesením valné hromady (k postupu podle § 181 obch. zák. v situaci, kdy společnost nemá představenstvo, srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. [29 Cdo 4946/2009](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 12, ročník 2011, pod č. 174).

25. To platí i tehdy, není-li valná hromada – jako je tomu v projednávané věci – schopna přijímat rozhodnutí jen proto, že mezi třemi akcionáři společnosti (navrhovateli b/, c/ a d/, disponujícími dohromady 50 % všech hlasů spojených s akciemi emitovanými společností) na straně jedné a zbývajícím akcionářkou (navrhovatelkou a/, disponující zbývajících 50 % všech hlasů spojených s akciemi emitovanými společností) na straně druhé existují závažné rozpory, pro které nejsou s to se shodnout ani na osobách členů volených orgánů. Institut jmenování chybějících členů dozorčí rady neslouží k řešení sporů mezi akcionáři; jsou-li mezi akcionáři společnosti natolik nepřekonatelné rozpory, že jim brání v přijetí rozhodnutí valné hromady o jmenování členů dozorčí rady (a v důsledku toho není obsazen orgán, který podle stanov jmenuje členy představenstva), je na místě

postupovat podle § 68 odst. 6 písm. a) nebo c) obch. zák.

26. Zbývá dodat, že akcionáři, jenž nemá právo požádat o svolání valné hromady podle § 181 obch. zák., bude naopak zpravidla právní zájem na jmenování chybějících členů dozorčí rady podle § 194 odst. 2 a § 200 odst. 3 obch. zák. svědčit. Obdobně tomu může být (podle okolností případu) i tehdy, půjde-li o akcionáře, který se na „patové“ situaci ve společnosti (neschopnosti valné hromady přijímat rozhodnutí pro existující rozpory mezi některými akcionáři) nepodílí a současně nedisponuje počtem hlasů potřebným k přijetí usnesení valné hromady o volbě členů dozorčí rady.

27. Jelikož dovolateli právní zájem na jmenování chybějících členů dozorčí rady soudem nesvědčí, je nadbytečné zkoumat, zda byla v projednávané věci splněna další podmínka, podle které soud může chybějícího člena dozorčí rady jmenovat pouze tehdy, kdy v důsledku neobsazení některých míst není dozorčí rada schopna plnit své funkce (zpravidla proto, že není usnášeníschopná).

28. Dovolateli se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo. Nejvyšší soud, který neshledal ani vady řízení, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), proto dovolání zamítl podle § 243d písm. a) o. s. ř.